

ΕΘΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Σ Υ Μ Μ Ε Ι Κ Τ Α

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1983

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Ε.Ι.Ε.	
*Αριθμός Έισαγωγής	9644
*Ημερομηνία	29-4-1983

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΙ «ΘΗΣΑΥΡΟΙ» ΚΑΙ ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

(ΣΤ' - Ζ' αί.)*

Ἡ συμβολή τῆς νομισματικῆς μαρτυρίας καὶ ἡ ἀξία τῆς εὑρεσης «θησαυροῦ» ἢ μεμονωμένων νομισμάτων γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα ἔχουν τονισθεῖ σὲ πολλὲς ἐργασίες, ἰδιαίτερα σὲ ὅσες ἀσχολήθηκαν μὲ τὴ διερεύνηση περιοχῶν, ποὺ ὑπῆρξαν πεδία πολεμικῆς δραστηριότητος καὶ πολιτικῶν ἀναστατώσεων ἢ μὲ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ ἐμπορικοῦ δικτύου καὶ τῶν συναλλαγῶν· εἶναι γενικὰ ἀποδεκτὸ ὅτι ἡ νομισματικὴ μαρτυρία ἐπαληθεύει, διευκρινίζει ἢ συμπληρώνει συμβάντα καὶ ἄλλα ἱστορικὰ στοιχεῖα γνωστὰ ἀπὸ φιλολογικὲς ἢ ἀρχαιολογικὲς πηγές¹. Ἡ βιβλιογραφία ποὺ ἀναφέρεται στὴν ἱστορικὴ ἐκμετάλλευσιν τῶν νομισματικῶν δεδομένων εἶναι πλούσια καὶ μάλιστα γιὰ ἐποχὲς ποὺ ἐλάχιστα διαφωτίζονται ἀπὸ τὶς φιλολογικὲς πηγές. Στὶς περισσότερες ὅμως μελέτες, τὰ ἱστορικὰ συμπεράσματα στηρίχθηκαν στὰ νομισματικὰ εὐρήματα τῶν μεγάλων κέντρων παραβλέποντας τὴν ὑπαιθρο. Τὰ νομίσματα ποὺ δημοσιεύθηκαν ἀπὸ τὶς συστηματικὲς ἀνασκαφὲς τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Κορίνθου ἔγιναν ἀντικείμενο αὐτοτελῶν ἐργασιῶν καὶ παράλληλα χρησιμοποιήθηκαν σὲ γενικώτερες ἱστορικὲς συνθέσεις ποὺ ἀναφέρονται στοὺς λεγόμενους «σκοτεινοὺς χρόνους», κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀβαρικῶν καὶ Σλαβικῶν ἐπιδρομῶν².

*Ὁ ἀναγνώστης ἄς συμβουλευτεῖ τὶς βραχυγραφίαις στὸ τέλος τῆς ἐργασίας.

1. P. Grierson, *The Interpretation of Coin Finds* (= *The President's Address*), *The Numismatic Chronicle* 6 (1966), σελ. XI. Τοῦ ἴδιου, *Byzantine Coinage as Source Material*, *Proceedings of the XIIIth International Congress of Byzantine Studies*, London 1967, σελ. 317 - 333. Cécile Morrisson, *Byzance, A Survey of Numismatic Research 1972 - 1977*, International Numismatic Commission, Berne 1979, σελ. 213 - 235, ἰδιαίτερα, 217 - 219.

2. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρονται: J. H. Finley, Jr., *Corinth in the Middle Ages*, *Speculum* 7 (1932), σελ. 478 - 479. P. Charanis, *The Significance of Coins as Evidence for the History of Athens and Corinth in the Seventh and Eighth Centuries*, *Historia* 4 (1955), σελ. 163 - 172 (= *Studies on the Demography of the Byzantine Empire*, Var. Reprints, London 1972, ἀρ. XII). D. M. Metcalf, *The Slavonic Threat to Greece circa 580: some Evidence from Athens*, *Hesperia* 31 (1962), σελ. 134 - 157. Sp. Vryonis, *An Attic Hoard of Byzantine Gold Coins (668 - 741) from the Thomas Whittemore Collection and the Numismatic Evidence for the Urban History of Byzantium*, *ZRVI* 8 (1963), *Mélanges G. Ostrogorsky* I, σελ. 291 - 300. D. A. Za-

Θέση: 'Απιδέα. 'Επαρχία 'Επιδαύρου Λιμηράς.

Χρόνος - Συνθήκες εύρεσης: Βρέθηκε πριν από τὸ 1976.

Κατάθεση: Νομισματικὸ Μουσεῖο 'Αθηνῶν.

Βιβλιογραφία: Μά ν τ ω Ο ἰ κ ο ν ο μ ῖ δ ο υ, ΑΔ 31 (1976 - Χρονικά, ὑπὸ ἐκτύπωση).

Σύνθεση: 8 χρυσᾶ.

Κατάταξη κατὰ ἔτη καὶ νομισματοκοπεῖα: 'Ιουστῖνος Β': 6 σόλιδοι ΚΩΝ.

Τιβέριος Β': 1 σόλιδος ΚΩΝ. Μαυρίκιος: 1 σόλιδος ΚΩΝ.

Χρόνος ἀπόκρυψης: Τέλη ΣΤ' - ἀρχὲς Ζ' αἰ.

Πολύ νοτιότερα στο χωριό 'Απιδέα¹ τῆς ἐπαρχίας 'Επιδαύρου Λιμηρᾶς, στὶς νοτιοδυτικὲς παρυφῆς τοῦ Πάρνωνα, πάνω στὸ δρόμο ποὺ ὀδηγοῦσε ἀπὸ τὶς Γερονθρῆς (Γεράκι) πρὸς τὴν ἀκτὴ, καὶ νοτιοδυτικὰ πρὸς Μονεμβασία βρέθηκε «θησαυρὸς» (ἀρ. 31) ποὺ ἀπαρτίζεται ἀπὸ 8 χρυσᾶ. Συστήθηκε προφανῶς στὴ βασιλεία τοῦ 'Ιουστίνου Β' (τὰ 6 ἀπὸ τὰ 8 ἀνήκουν σ' αὐτοὺς τοὺς χρόνους) καὶ κρύφθηκε ἐπὶ Μαυρικίου, χωρὶς βέβαια νὰ μπορούμε νὰ χρονολογήσουμε ἀκριβῶς σὲ ποῖό ἔτος τῆς βασιλείας του. 'Απὸ τὴν περιοχὴ τῆς Λακωνίας γνωρίζουμε ἀπὸ τὶς δημοσιευμένες ἀναφορῆς, ἀπὸ τὸ ναὸ τῆς 'Ορθίας 'Αρτέμιδος: 6 νομίσματα 'Ιουστίνου Β', 3 Μαυρικίου καὶ 2 Φωκᾶ² ἕνα μισὸ φόλλι ἀπὸ τὴ βασιλικὴ τῶν Μολάων: ΚΥΖ 574/5³ καὶ ἕνα νόμισμα 'Ηρακλείου χωρὶς βεβαιότητα⁴. 'Η ἔρευνα γιὰ τὰ μεμονωμένα νομίσματα τῆς Λακωνίας στὸ Μουσεῖο τῆς Σπάρτης δὲν ἔχει ἀκόμη πραγματοποιηθεῖ.

'Απὸ τὴ Δυτικὴ Πελοπόννησο, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς «θησαυροὺς» ἀπὸ τὸ Σαμικὸ (ἀρ. 33) καὶ τὴ Ζάχα (ἀρ. 34) ποὺ περιέχουν μικρὲς χάλκινες ὑποδιαίρέσεις (minimi), ὁ «θησαυρὸς» ἀπὸ τὸ φράγμα τοῦ Πηνειοῦ, κοντὰ στὴν ἀρχαία 'Ηλιδα (ἀρ. 32) κρύβεται ἢ χάνεται μετὰ τὸ 578. Οἱ «θησαυροὶ» τῆς 'Ολυμπίας (ἀρ. 35) κρύβονται ἐπίσης στὰ ἴδια χρόνια. Τὰ μεμονωμένα νομίσματα τῆς 'Ολυμπίας ποὺ δημοσιεύθηκαν ἀπὸ τὸν Ποστολάκα καὶ κατατέθηκαν στὸ Νομισματικὸ Μουσεῖο 'Αθηνῶν καὶ ἡ ἔρευνα στὰ νομίσματα τοῦ Μουσείου 'Ολυμπίας ἀπὸ τὶς γερμανικὲς ἀνασκαφῆς⁵ περιέχουν: Τιβερίου Β: 4⁶, Μαυρικίου: 6⁷, Φωκᾶ: 8⁸ 'Ηρακλείου: 1⁹. Καὶ ἐνῶ ἀπὸ ὀλόκληρη τὴν περιοχὴ

1. Στὴν 'Απιδέα ὅπου τοποθετεῖται ἡ Παλαιὰ τοῦ Παισανία καὶ ἴσως ἡ κόμη Πλεῖται τοῦ Λιβίου βρέθηκαν πολλὲς βυζαντινὲς ἐκκλησίαι: A. J. B. W a s e - F. W. H a s l u c k, BSA 15 (1908 - 1909), σελ. 162 - 163. A. 'Ο ρ λ ἄ ν δ ο ς, EEBΣ 4 (1927), σελ. 343 - 351. 'Ο ἴδιος, ABME 1 (1935), σελ. 130, 138.

2. A. M. W o o d w a r d, *The Coins*, στὸ ἔργο *The Sanctuary of Artemis Orthia at Sparta*, ἐκδ. R. M. D a w k i n s, *The Journal of Hellenic Studies*, Suppl. ἀρ. 5, 1929, σελ. 397.

3. Ρ ο δ ο ν ῖ κ η 'Ε τ ζ ἔ ο γ λ ο υ, ΑΕ 1974, σελ. 253.

4. Ε. Β α ρ ο ῦ χ α - Χ ρ ι σ τ ο δ ο υ λ ο π ο ὑ λ ο υ, ΑΔ 19 (1964) Β' 1 — Χρονικά, σελ. 14. (: "Άγιος Νικόλαος Βοιῶν, θέση Βρομώντας — Πληροφορίαι κ. 'Αναστασίακη).

5. Στὰ νομίσματα τοῦ Μουσείου 'Ολυμπίας τῶν γερμανικῶν ἀνασκαφῶν, ὑπάρχει ἕνας μισὸς φόλλισ Μαυρικίου ἢ Τιβερίου Β' χωρὶς ἐνδείξεις γιὰ τόπο καὶ χρόνο εὑρεσης (OFO 191).

6. Τιβέριος Β': 1 σόλιδος ΚΩΝ (=Ποστολάκας, Νομίσματα 1885, σελ. 60 - 61) καὶ 3 χάλκινα: Κ χ.ἔ.ν. (ἀρ. Νομ. Μουσ. 1449, αὐτοψία) Μ ΚΥΖ (ἀρ. Νομ. Μουσ. 1839 αὐτοψία) Μ 580/4 (ἀρ. Νομ. Μουσ. 769, αὐτοψία).

7. Μαυρίκιος: 1 σόλιδος ΚΩΝ, καὶ 5 χάλκινα: Κ 584/5, χ.ἔ.ν. Μ ΚΩΝ 586/7, Μ ΝΙΚΟ 586/7, Μ ΝΙΚΟ 587/8, Μ ΑΝΤ 595/6 (=Ποστολάκας, 61).

8. Φωκᾶς: Μ ΚΩΝ 604/5, Μ ΚΩΝ 606/7, Μ ΚΥΖ 606/6, Μ 602/3, Μ ΑΝΤ 603/4, Μ ΑΝΤ 606/7, Μ ΝΙΚΟ 605/6 (Ποστολάκας, σελ. 61 - 62. Τὸ τελευταῖο νόμισμα ὁ Ποστολάκας τοποθετεῖ στὸ 607/8 ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ καθαρισμό καὶ αὐτοψία: 605/6).

9. 'Ηράκλειος: Κ.χ.ἔ.ν. (ἀρ. Νομ. Μουσ. 1857). 'Αναγνωρίστηκε ἀπὸ αὐτοψία στὰ δημοσιευμένα ἀπὸ τὸν Ποστολάκα νομίσματα τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου 'Αθηνῶν.

τῆς Δυτικῆς Πελοποννήσου δὲν εἶχε ἐπισημανθεῖ «θησαυρός» μετὰ τὸ 578, ἢ πρόσφατη μελέτη τοῦ περιεχομένου τοῦ εὐρήματος ἀπὸ τῆς ἀνασκαφῆς στὴν παλαιохριστιανικὴ βασιλικὴ τῆς Ἁγίας Κυριακῆς¹, στὴν παραθαλάσσια βορειοδυτικὴ Μεσσηνία, ὁδηγεῖ καὶ πάλι στὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου (582/3).

Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψη τὸν παράγοντα τοῦ τυχαίου στὴν ἀνεύρεση τῶν νομισματικῶν «θησαυρῶν» καθὼς καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ συστηματικὴ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα στὴν Πελοπόννησο ἔχει κυρίως ἐντοπισθεῖ σὲ κέντρα ἀκμαῖα στὴν ἀρχαία καὶ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ, θὰ συνοψίσουμε τὰ στοιχεῖα ποὺ μέχρι τώρα ἔχουν συλλεγεῖ καὶ μελετηθεῖ.

Ἀπὸ τοὺς 36 «θησαυροὺς» ποὺ συγκεντρώθηκαν, οἱ 21 βρέθηκαν μετὰ ἀπὸ ἀρχαιολογικὴ ἀνασκαφή, οἱ 7 εἶναι «σωστικά» εὐρήματα καὶ γιὰ τοὺς ὑπολοίπους 8 δὲν γνωρίζουμε τῆς συνθήκας κάτω ἀπὸ τῆς ὁποῖας βρέθηκαν. Τὸ σύνολο τῶν 36 «θησαυρῶν» μπορεῖ νὰ διαχωριστεῖ σὲ τρεῖς κατηγορίες: α) στοὺς «θησαυροὺς» ποὺ περιέχουν μόνον μικρὲς χάλκινες ὑποδιαίρέσεις τοῦ Ε' καὶ ΣΤ' αἰ. β) στοὺς «θησαυροὺς» τοῦ τελευταίου τέταρτου τοῦ ΣΤ' αἰ. καὶ γ) στοὺς «θησαυροὺς» τῶν δύο πρώτων δεκαετιῶν τοῦ Ζ' αἰ. Οἱ «θησαυροὶ» τῶν ὁποίων ἡ χρονολογία ἀπόκρυψης ἢ ἀπώλειας συμπίπτει ἢ πλησιάζει μὲ τῆς χρονολογίας ποὺ παραδίδονται ἀπὸ τῆς πηγῆς γιὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ἀβάρων καὶ Σλάβων τοῦ ΣΤ' αἰ. στὴ δεκαετία τοῦ '80 εἶναι 17 — ἂν καὶ γιὰ μερικοὺς ὑπάρχουν ἀμφιβολίες — καὶ συγκεκριμένα οἱ: ἀρ. 7 (Κόρινθος), ἀρ. 9 (Ἴσθμια), ἀρ. 10, 11 (Κεγχρεές), ἀρ. 14 (Νεμέα), ἀρ. 15 (Μποζικῆ), ἀρ. 16 (Πελλήνη), ἀρ. 17 (Ἄργος), ἀρ. 20 (Κλειτορία), ἀρ. 21 (Πριόλιθος), ἀρ. 23 (Μαντίνεια), ἀρ. 24 (Ὀρχομενός), ἀρ. 27 (Ἁγ. Νικόλαος Κυνουρίας), ἀρ. 31 (Ἀπιδέα), ἀρ. 32 (ἀρχαία Ἡλις), ἀρ. 35 (Ὀλυμπία), ἀρ. 36 (Ἁγία Κυριακή). Μὲ κριτήριο πάλι τῆς χρονολογίας τοῦ τελευταίου νομίσματος κάθε «θησαυροῦ» μπορούμε νὰ διακρίνουμε τοὺς 17 αὐτοὺς «θησαυροὺς» σὲ δύο κατηγορίες: α) αὐτοὺς ποὺ κρύβονται ἢ σταματοῦν γύρω στὸ 578 - 580 καὶ β) αὐτοὺς ποὺ κρύβονται ἢ σταματοῦν γύρω στὸ 583, 584, 585 καὶ μετὰ. Ἡ πρώτη ομάδα μπορεῖ νὰ συνδυασθεῖ μὲ τῆς ἀναφορῆς τοῦ Μενάνδρου καὶ τοῦ Ἰωάννου Ἐφέσου καὶ γεωγραφικὰ κατανέμεται: στὴν πόλη τῆς Κορίνθου καὶ τὸ λιμάνι τῆς Κεγχρεές, κατεβαίνει πρὸς τῆς Νεμέα, Μποζικῆ, Ἄργος. Ἐντοπίζεται ἐπίσης στὸ ἀρκαδικὸ ὑψίπεδο τῆς Μαντίνειας, ἐπεκτείνεται ἀνατολικά στὴν Κυνουρία καὶ δυτικὰ στὴν πεδιάδα τοῦ Ἡλιακοῦ Πηνειοῦ, στὴν ἀρχαία Ἡλιδα καὶ νοτιώτερα στὴν

1. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀναφορὰ τοῦ Δ. Παλλὰ, ΑΔ 16 (1960), σελ. 122 - 125, ἡ βασιλικὴ βρισκόταν στὴ θέση ὅπου ἀργότερα εἶχε ἰδρυθεῖ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἡ πεντάκλιτη βασιλικὴ ἐρειπώθηκε ἀπὸ σεισμοὺς καὶ ἀνακαινίσθηκε πρὶν ἀπὸ τὸ 583, ὅπως δείχνει ἡ χρονολογία τοῦ τελευταίου νομίσματος τοῦ «θησαυροῦ». Κατὰ τὸν Ζ' αἰ., τὸ μνημεῖο ἐρειπώνεται. Ἡ μονόκλιτη ἐκκλησία, στὰ εἴρημα τοῦ βήματος, εἶναι τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν.

ἀρχαία Ὀλυμπία. Ἡ δεύτερη ομάδα (583 κ.έ.) ἐντάσσεται χρονολογικά πολύ κοντά στήν παραδιδόμενη ἀπό τὸ Χρονικὸ τῆς Μονεμβασίας χρονολογία 587/8, ἀλλὰ δύσκολα μπορούμε νὰ ἀποδεχθοῦμε ὅτι ἀποδεικνύει πῶς στὸ συγκεκριμένο αὐτὸ ἔτος ἔγινε ἡ κατάκτηση τῆς Πελοποννήσου, ὅπως κατηγορηματικὰ δηλώνει τὸ κείμενο.

Ὡς πρὸς τὴ γεωγραφικὴ κατανομή, κανένας «θησαυρὸς» δὲν προέρχεται ἀπὸ τίς πόλεις ποὺ ἀναφέρει τὸ Χρονικὸ τῆς Μονεμβασίας, δηλαδή τὴν Πάτρα, τὴν Κόρινθο, τὴ Σπάρτη, ἴσως μόνον ἀπὸ τὸ Ἄργος. Οἱ «θησαυροὶ» τῆς ομάδας αὐτῆς ἐντοπίζονται: στὴν εἴσοδο τῆς Πελοποννήσου (Ἴσθμία, 583/4), στὴν Πελλήνη (584/5), ὅχι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν παραλία τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ προχωρεῖ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀχαΐας, στὶς νότιες παρυφῆς τῶν Ἀραυνείων (Κλειτορία, Πριόλιθος 583/4). Ὁ «θησαυρὸς» τῆς Ἁγίας Κυριακῆς (582/3) εἶναι καὶ ὁ μόνος ἀπὸ τὴν παράλια νοτιοδυτικὴ Πελοπόννησο, ἐνῶ στὴ νοτιανατολικὴ Πελοπόννησο ἐπισημαίνεται ὁ «θησαυρὸς» τῆς Ἀπιδέας (582 - 602). Ἀπὸ τὴ γεωγραφικὴ κατανομή τῶν «θησαυρῶν» τῆς ομάδας αὐτῆς δὲν μπορούμε νὰ χαράξουμε ἓνα ὁδοιπορικὸ τῶν ἐπιδρομῶν ποὺ προοδευτικὰ μέσα στὸ χρόνο, νὰ δείχνει τὴν κάθοδο ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότο γιατί οἱ «θησαυροὶ» τῶν νοτιωτέρων τμημάτων ἔχουν πρωϊμότερες κοπές ἀπὸ τοὺς βορειότερους, τῆς Ἴσθμίας καὶ τῆς Πελλήνης. Ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ διαφορὲς στὴ χρονολογία ἀπόκρυψης εἶναι πολὺ μικρές, ἓνα ἢ δύο χρόνια, αὐτὸ εἶναι μία διαπίστωση ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα. Μὲ βάση τὰ ὅσα προαναφέρθηκαν μπορούμε νὰ διακρίνουμε διαδοχικὲς φάσεις στὶς ἐπιδρομές, διαδοχικὰ κύματα, ἀλλὰ δύσκολα μπορούμε νὰ ὀρίσουμε μία συγκεκριμένη χρονιά. Στὰ 586/7, 587/8 καὶ 588/9 ἡ νομισματικὴ κυκλοφορία δὲν εἶναι περισσότερο μειωμένη ἀπὸ ἄλλες χρονιές, ἀντίθετα, ὅπως ἤδη τονίσαμε, γιὰ τὸ 587/8 ἔχει ἐπισημανθεῖ ἀρκετὰ σημαντικὴ αὐξηση στὴν Πελοπόννησο σὲ σχέση μὲ τὰ ἄλλα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Μαυρικίου (βλ. πίνακα 2).

Κανένας «θησαυρὸς» δὲν ἀποκαλύφθηκε ποὺ νὰ περιέχει νομίσματα χρονολογούμενα μεταξὺ 585 καὶ 609. Ἡ τρίτη ομάδα τῶν «θησαυρῶν» ποὺ ἐντοπίσθηκαν ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐρήματα ποὺ ἡ ἀπόκρυψή τους ἀνήκει στοὺς χρόνους τοῦ Φωκᾶ καὶ τοῦ Ἡρακλείου. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ «θησαυροὶ» τῆς Λακωνίας, καὶ ἰδιαίτερα ὁ «θησαυρὸς» τῆς Πελλάνας ποὺ κρύβεται μετὰ τὸ 609 καθὼς καὶ ὁ σόλιδος τοῦ Φωκᾶ ἀπὸ τὸ «θησαυρὸ» τοῦ Βασαρά, ποὺ βρέθηκαν κοντὰ σὲ δρόμους ποὺ ὀδηγοῦν πρὸς τὴ Σπάρτη καὶ ἀπηχοῦν ἀναστατώσεις γιὰ τίς ὁποῖες δὲν ἔχουμε φιλολογικὲς μαρτυρίες. Ἡ ἀνεύρεσή τους καταρρίπτει τὴν κατηγορηματικὴ ἀναφορὰ τοῦ Χρονικοῦ τῆς Μονεμβασίας ὅτι ἡ Πελοπόννησος κατακτήθηκε τὸ 587/8, ἐκτὸς τοῦ δύσβατου ἀνατολικοῦ μέρους, γιατί στὸ τμήμα αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάγεται ἡ βόρεια Λακωνία. Ἄν εἶχαν κατακτηθεῖ τὰ μέρη αὐτά, ἀπὸ ποιὸν ἐπιδρομέα θὰ ἔκρυβαν οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν τὰ χρήματά τους καὶ πῶς θὰ τὰ εἶχαν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

*Σύνταγμα Βυζαντινών «Θησαυρών»
του Νομισματικού Μουσείου (ΣΒΘ)*

Μίνα Γαλάνη-Κρίκου
Γιόρκα Νικολάου
Μάντω Οικονομίδου
Βάσω Πέννα
Ιωάννης Τουράτσογλου
Χώς Τσούρτη

ΑΘΗΝΑ 2002

- Τόπος εύρ.: Απιδέα Λακωνίας. Αγορά από τον Κ. Κώνσταντα με επιχορήγηση του κληροδοτήματος Αλεξ. Σούτζου. Οι πληροφορίες ανεύρεσης οφείλονται στον Κ. Μπατσάκη.
- Χρονολ. εισαγ.: 31.3. 1976 (αρ. ευρ.: 34-41/1976, Β.Ε. 343).
- Βιβλιογραφία: *ΑΑΑ 1* (1968), 128-135. *ΑΔ Χρονικά 31* (1976). *Σύμμεικτα 5* (1983), 66, αρ. 31. *Morrison* (éd.), *Trésors*, no. 117.
- Ανάλυση: **Ιουστίνος Β΄**
Κωνσταντινούπολις
 σόλιδοι
 : *MIB II*, 1, εργ. Ε, χρον. 565-567 |
 : *MIB II*, 5, εργ. Ζ, χρον. 565-567 |
 : *MIB II*, 5, εργ. Η, χρον. 565-567 |
 : *MIB II*, 5, εργ. Θ, χρον. 565-567 |
 : *MIB II*, 5, εργ. Ι, χρον. 565-567 |
 : *MIB II*, 5, εργ. εφθ., χρον. 565-567 |
- Τιβέριος Β΄**
Κωνσταντινούπολις
 σόλιδος
 : *MIB II*, 4, εργ. Θ, χρον. 578-582 |

Μαυρίκιος

Κωνσταντινούπολις

σόλιδος

: *MIB II*, 6E, εργ. E, χρον. 583/4-602..... |

Χρονολ. απόκρ.: Περί το 601.

36

«Χαλκίδα»/1922

τεμ. 8

Τόπος εύρ.: Χαλκίδα ή περίχωρα. Κατάσχεση.

Χρονολ. εισαγ.: 1922 (αρ. ευρ.: Κεφ. Ζ' /1922, σχετ. έγγρ.: 4509 & 4510/1922).

Βιβλιογραφία: *Morrisson (éd.), Trésors*, no. 136. *Mosser*, p. 33.

Ανάλυση:

Φωκάς

Κωνσταντινούπολις

φόλλεις

: *MIB II*, 61Aa, εργ. εφθ., χρον. 606/07..... |

: *MIB II*, 61a, εργ. Γ, χρον. 607/08..... |

Νικομήδεια

φόλλεις

: *MIB II*, 69b, εργ. Α, χρον. 606/07..... 2

εικοσανούμμιον

: *MIB II*, 73a, εργ. Α, χρον. 605/06..... |

Κύζικος

φόλλις

: *MIB II*, 76, εργ. Β, χρον. 605/06..... |

Θεσσαλονίκη

φόλλις

: *MIB II*, 91, χρον. 605/06..... |

εικοσανούμμιον

: *MIB II*, 94, χρον. 603/04 κ.ε..... |

Χρονολ. απόκρ.: Μετά το 608.